

Çiçeklerin renkli dünyasına
hoş geldin!

Taç yaptığımız papatyalardan,
kokusuyla bahçeleri saran hanımeline,
baharın habercisi kardelenden,
arıların ağzını sulandıran ballıbabaya
kadar 40 yabancı bitki,
Çiçek Günlüğü'nde!

KDV'den muaftır.

ISBN 978-625-97251-2-3

9 786259 725123

Çiçek Günlüğü

Saide Dikmen ❁ Dr. Fatih Dikmen

Çiçek Günlüğü

Saide Dikmen ❁ Dr. Fatih Dikmen

Resimleyen: Sümeyye Eroğlu İskit

Hatmi

Fare kulağı

Sığırdili

Papatya

Aynısefa

Çoban çantası

Deve dikenini

Çakırdikenini

Tarla sarmaşığı

Güz çiğdemi

Yabani havuç

Eşek hıyarı

Engerek otu

Sütlegen

Kardelen

Turnagası

Pisipisi otu

Ortanca

Sarı kantaron

Ballıbaba

Hanımeli

Ebegümeci

Akşam sefası

Dag sümbülü

Unutma beni

Canavar otu

Gelincik

Çuha çiçeği

Dügünciçeği

Böğürtlen

Tavşan kirazı

Ada çayı

Yabani hardal

Karahindiba

Kekik

Ak üçgül

Sığır kuyruğu

Mavis ot

Fig

Kokulu menekse

Merhaba çiçek!

İlkbahar gelince parklar, bahçeler, ormanlar ve kırlar rengârenk çiçeklerle dolar. Adımını dışarı attığın andan itibaren yolun kenarında, kaldırımın arasında hatta okulunun bahçesinde doğanın en güzel süsleri seni karşılar. Bazısının küçücük ve bembeyaz, bazısının ise pembe, turuncu hatta mavi renkte çiçekleri vardır. Onları çimenlerin arasına saklanmış ya da kuşlar gibi ağaç dallarına konmuş şekilde görebilirsin.

Çiçek, bir bitkinin en renkli ve en göz alıcı kısmıdır. Ancak tüm bitkiler çiçek açmaz. Bazı bitkiler çiçeksizdir. Onları genelde yaprakları ile tanırız. Çiçek açan bitkilere **çiçekli bitkiler** denir.

Bir bitki her zaman çiçekli görünmeyebilir. Çünkü çiçek sadece bitkinin çoğalması gereken zamanlarda açar. Bahar ve yaz ayları çiçeklerin açması için en uygun zamandır.

Dünya üzerindeki 400 bin çeşit bitkinin yaklaşık 350 bini çiçekli bitkidir. Yani etrafımızdaki bitkilerin pek çoğu aslında çiçek açar.

Nereden çıktı bu çiçek?

- Doğada kendi kendine yaşayan bitkilere **yabani bitki** adı verilir.
- Papatyalar, ballıbabalar ve karahindibalar gibi çiçekler yabani bitkidir.
- Ancak bazı çiçekli bitkileri insanlar özel olarak tohumundan yetiştirir ve toprağa eker. Sulu sulu domatesler, kulağa küpe olan kirazlar, güller, ortancalar onları çok seven birileri tarafından tarlada, bahçede ya da parkta yetiştirilir. Hatta evde ve balkonda yetiştirilen çiçekli bitkiler de vardır. Limonlar, sardunyalar ve menekşeler gibi. İşte bunlara **kültür bitkisi** denir.

İnsan eli değmeden, kendi kendine yetişen yabani bitkilere **hüdayinabit** de denir. Hüda, Allah (tanrı); nabit ise (yerden) biten veya yetişen (bitki) anlamına gelir.

Bitkiler alemi içinde ağaçlar, çalılar, otlar ve eğreltiler yer alırken mantarlar yer almaz. Çünkü mantarlar bitki değildir!

Ginkgo ağaçları, sekoyalar, kozalaklı ağaçlar, eğrelti otları ve kara yosunları gibi birçok bitki çiçeksizdir.

Çiçeği inceleyelim!

Bir fare kulağı çiçeğini yakından tanımaya ne dersin?

Tüm bitkiler kök, gövde ve yapraklardan oluşan bir vücuda sahiptir. Çiçekli bitkilerin ise buna ek olarak çiçekleri, meyveleri ve tohumları vardır.

Gövde bitkinin yukarı doğru uzamasını ve dik durmasını sağlayan kısımdır. Gövdenin içindeki yapılar bir pipet gibi suyu ve besinleri köklerden yukarıya taşır.

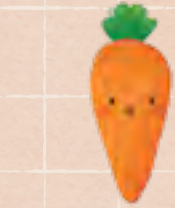

Yapraklar, bitkinin güneş ışığını kullanarak besin ürettiği yerdir. Farklı büyüklük, desen ve şekilleri olabilir.

Doğada sadece bitkiler kendi kendine besin üretebilir. Bu olaya **fotosentez** denir. Güneş ışığı sayesinde yaprakta üretilen besinler bitkinin köküne, gövdesine hatta meyvesine gider.

Kök, bitkinin toprağa gömülü kısmıdır. Toprakta suyu ve besinleri emer. Bitkinin zemine sıkıca tutunmasını sağlar.

Katır kutur severek yediğimiz turuncu havuç, aslında bitkinin köküdür.

Çiçek

Çiçek, bitkinin en özel kısmıdır. Çünkü bitkiler onun sayesinde çoğalır. Çiçeğin gövdeye bağlandığı bir sap kısmı ve yeşil yapraklı çanak kısmı olur. Ama en göze çarpan kısmı renkli taç yapraklarıdır. Bu renkli yaprakların ortasında bal özü (nektar) ve çiçek tozu (polen) üreten püskül gibi kısımlar bulunur. Böcekler bal özüne ve çiçek tozuna bayılır. Hem beslenir hem de çiçeğin polenlerini taşıyarak çoğalmasına yardımcı olurlar.

Çiçek, bir bitkinin kısa süre üzerinde taşıdığı bir süs gibidir. Görevini tamamlayan tüm çiçekler dökülür ve meyveye dönüşür.

Meyve

Polenler başka çiçeklere taşındığında çiçek meyveye dönüşmeye başlar. Önce çiçeğin renkli yaprakları dökülür. Sonra şişkinleşip yeşil bir kılıfın içine girer. Yaklaşık 1 ay boyunca yavaş yavaş büyür. Bir ay sonra mesela beyaz bir çiçek, kırmızı bir elmaya dönüşmüştür.

Tohum

Meyve oluştuğunda çoğu zaman içinde bir veya daha fazla çekirdek oluşur. İşte bu çekirdekler bitkinin tohumudur. Tohum, bitkinin en değerli kısmıdır. Çünkü aslında o bitkinin yavrusudur. Tohum eğer uygun bir toprağa düşerse, yeni bir bitki oluşabilir.

Bazı meyvelerde tohumlar yani çekirdekler meyvenin dışında da gelişebilir. Örneğin çileğin çekirdekleri dışındadır.

Bilimsel adı:

Capsella
bursa-pastoris

Ailesi:

Turpgiller
(Brassicaceae)

Boy:

50 cm'ye kadar

Çiçek zamanı:

Mart-kasım

Çoban Çantası

Çoban çantası şehirde yaşamayı sever. Bazen bir kaldırım kenarında, bazen duvar dibinde ve hatta beton çatlaklarında bile kendine yer bulabilen minik, mütevazı ama güçlü bir bitkidir. Küçük beyaz çiçekleri çok dikkat çekici olmasa da kalp şeklindeki meyveleri hemen kendisini belli eder. Bu meyve, çobanların geçmiş zamanlarda kullandığı deri keselere benzediği için çiçeğin ismi "çoban çantası" olarak bilinir. Susuzluğa ve soğuğa karşı çok dayanıklıdır. Bu da onu dünyanın hemen her yerinde, en olumsuz koşullarda bile hayatta kalabilen bir çiçek hâline getirir.

Nerede ve ne zaman gördüm?

ÇOBAN ÇANTASI
ÇİÇEĞİ

Gövdesi sallanınca çıkan takırdama, çingildama sesinden dolayı "çingildaklı ot" olarak da bilinir.

Güneşi görünce yılın tamamında açabilen bir çiçektir.

Bir bitki, her yıl binlerce meyve ve tohum üretebilir.

Kızilderililer çoban çantasının minik tohumlarını un yapımında kullanmıştır.

Bu çiçeğin tohumları Çatalhöyük Antik Kenti kazılarında tespit edilmiş. Yani neredeyse 8 bin yıldır insanlar çoban çantasını tanıyor.

Bilimsel adı:
Galanthus plicatus
Ailesi:
Nergisgiller
(Amaryllidaceae)

Boy:
30 cm'ye kadar
Çiçek zamanı:
Ocak-nisan

Kardelen

Kardelen, henüz kış mevsimi bitmeden, bazen karların arasından bazen de buz gibi topraktan başını uzatarak çıkar. Soğuğa meydan okur. İnce ve narin yeşil gövdesinin ucundaki beyaz çiçekler, inci küpe gibidir. Bu beyaz çiçekler, sadece görsel bir şölen sunmakla kalmaz, aynı zamanda kış uykusunu atlatmış arılar için önemli bir besin kaynağı olur.

Ayrıca umut ve yeniden doğuşun sembolü olarak kabul edilir. Kardelen, kışın soğuk ve karanlık günlerinde bile hayatın devam ettiğini hatırlatır.

Kardelenler kış sonunda ilk ortaya çıkan çiçekler oldukları için yiyecek aramaya çıkan arılar için çok önemli besin kaynaklarıdır.

Dünyada yaklaşık 19 kardelen türü var. Bunların 12'si ülkemizde yetişir.

Türkçede boynu bükük, kar çiçeği, dağ nergisi gibi birçok farklı isimle bilinir.

Toprak altında kalan kısmı soğan oluşturur. Bu soğanlar bir sonraki yıl tohum gibi yeniden çiçeğin açmasını sağlar.

Galanthus plicatus, Boğaz kardeleni olarak bilinir ve İstanbul'a özgüdür.

Nerede ve ne zaman gördüm?

Birçok kardelen türünün soyu tükenme tehlikesi taşır. Koparılması ve soğanlarının sökülmesi yasaktır.

Bilimsel adı:

Thymus vulgaris

Ailesi:

Ballıbabagiller
(Lamiaceae)

Boy:

30 cm'ye kadar

Çiçek zamanı:

Mayıs-agustos

Kekik

Kekik, kokusuyla ve lezzetiyle binlerce yıldır en çok kullanılan bitkilerdendir. Güneşi ve sıcaklığı çok sever. Bu yüzden de toprak sıcaklığının yüksek olduğu kayalık ve dağlık alanlarda daha sık görülür. Ayrıca dünyanın birçok yerinde kültür bitkisi olarak da yetiştirilir. Minik beyaz çiçekleri zamanla dökülse de diğer kısımları uzun süre yeşil kalabilir. Çiçeklerinin muhteşem kokusu hem insanları hem de arılar ve diğer böcekleri cezbeder.

Mikrop kırıcı ve ferahlatıcı bir özelliği vardır. Bu yüzden öksürük, grip gibi hastalıklarda şifa amacıyla suyu içilir. Nefes açar.

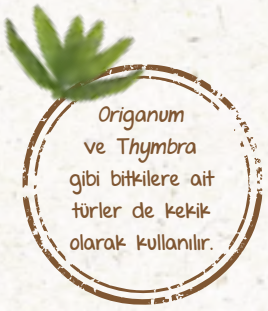

Latince *Thymus*, cesaret anlamına gelir. Kokusunun güç ve cesaret verdiğine inanılır.

Dünyada 200'den fazla kekik türü vardır.

Origanum ve *Thymbra* gibi bitkilere ait türler de kekik olarak kullanılır.

Yapraklarından yağ elde edilir. Bu yağ parfüm, sabun, diş macunu gibi kozmetik ürünlerinde kullanılır.

İster kurutulmuş olanını, istersen de kopardığın taze yaprakları kaynar suda beş dakika demleyerek ferahlatıcı ve bol şifalı çaylar yapabilirsin.

Nerede ve ne zaman gördüm?

KEKİK ÇİÇEĞİ

Serinin
diğer kitabı!

Devamı kitapta...

/tazekitap